

АФАНАСЬЄВА О. М.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СМИСЛОВІ ТИПИ МОВЛЕННЯ У СУЧАСНОМУ ФРАНЦУЗЬКОМУ ПОЛІТОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті досліджуються особливості структурно-семантичної організації та використання основних функціонально-сміслових типів мовлення – міркування, опису та оповіді – у сучасному французькому політологічному дискурсі.

Ключові слова: функціонально-сміслові типи мовлення, міркування, опис, оповідь, французький політологічний дискурс.

В статье анализируются особенности структурно-семантической организации основных функционально-смысловых типов речи – рассуждения, описания и повествования – в современном французском политологическом дискурсе.

Ключевые слова: функционально-смысловые типы речи, рассуждение, описание, повествование, французский политологический дискурс.

The article deals with the specific structural and semantic organization of the main functional and meaning types of speech such as reasoning, description and narrative in French discourse of political science.

Key words: functional and meaning types of speech, reasoning, description, narrative, French discourse of political science.

Актуальність обраної проблеми зумовлено тим, що вивчення структурно-семантичної організації дискурсу політології, зокрема функціонально-сміслових типів мовлення, є одним із важливих компонентів комплексного дослідження дискурсу.

Метою даної статті є виявлення структурно-семантичних особливостей основних функціонально-сміслових типів мовлення у сучасному французькому політологічному дискурсі.

Об'єктом аналізу є дискурс французької політології.

Предметом дослідження є структурно-семантичних особливості функціонально-сміслових типів мовлення у сучасному французькому політологічному.

Наукову новизну проведеного дослідження зумовлено тим, що структурно-семантичні особливості функціонально-сміслових типів мовлення у сучасному французькому політологічному дискурсі не були предметом спеціального дослідження.

Серед завдань, які постають перед дослідником наукового тексту, одним із першочергових є вивчення його структури, багаторівнева

організація якої визначається принципами жанрової організації тексту. У цій багаторівневій структурі виділяють тематичну, композиційну чи логіко-композиційну і змістову предикативну складові [1:17]. Дослідження логіко-композиційних засад наукового тексту показують, що автор такого тексту моделює в його композиції етапи наукового пошуку, в основу якого покладено певну когнітивну структуру: у вступі визначається проблема, завдання і мета дослідження; в основній частині ведеться пошук шляхів вирішення проблеми, формулювання гіпотези, доведення авторської ідеї; у заключній частині представлено результати пошуку, відповіді на поставлені завдання [1:18-19; 2; 3].

За функціонально-сисловою домінантою розрізняють наукові тексти констатувального, описового, аргументативного типу. Як зазначає Н.С.Валгіна, тексти констатувального типу розкривають ознаки, властивості, якості об'єктів, хід експерименту, ознаки у фазисних переходах, відображають динаміку подій, процесів [4]. Описові тексти за типом базової інтенції повідомляють, інформують. Їх різновидами є визначення, опис-дефініція, власне опис, пояснення [1:28-30]. Тексти аргументативного типу представляють інформацію у формі визначення чи пояснення, доказу, власне міркування та умовиводу, вони відображають рух думки з указанням на причинно-наслідкові та умовно-часові відношення з використанням різних логічних операцій [4; 1:30-33]. Таким чином, текст реалізує певну комунікативну інтенцію: 1) повідомити, констатувати (опис); 2) розповісти, зобразити (оповідь); 3) порівняти, резюмувати, узагальнити (визначення, пояснення); 4) обґрунтувати, довести, спростувати (аргументація, міркування) [4]. З погляду Н.С.Валгіної, для наукового тексту характерними є всі типи мовлення, проте ту чи іншу домінанту зумовлено характером контексту: міркування – при викладі концептуальної інформації; опис – при характеристиці об'єкта дослідження; оповідь – при розповіді про становлення наукового знання, історії відкриття тощо. Крім того, точні науки тяжіють до опису і міркування; соціологічні і філософські – до міркування; природничі – до опису, історичні – до оповіді. Довідникова література орієнтується на опис; навчально-методична та інструктивна – на опис та інструктування [4].

Сучасні дослідники, зважаючи на неоднозначність трактування проблеми міркування як композиційно-мовленнєвої форми

(наприклад, різновид “доведення, доказ”), пропонують виділити як ядерний компонент підтип “власне міркування”, побудований на причинно-наслідкових зв'язках [5]. Ми розглядаємо міркування в ширшій перспективі як дискурсивний реєстр, який має базову логічну структуру причинно-наслідкових відношень і нерідко взаємодіє з аргументативною складовою. Міркування є структурно-композиційною домінантою наукового дискурсу, але, звичайно, має свої специфічні варіанти в залежності від предмета міркування (конкретного предмета чи події, явища, абстрактної сутності, її атрибутів чи відношень тощо). У широкому значенні міркування є тією системно-структурною основою, що спирається на низку логічних операцій та риторичних засобів, які застосовує автор для аргументованого розвитку своєї думки. При цьому відбувається його взаємодія з іншими мовленнєвими формами або дискурсивними реєстрами. Водночас у певні моменти цього логічного розвитку міркування набуває експліцитно вираженої форми окремої секвенції, де домінантною стає сама логічна структура розвитку думки.

Аргументативна домінанта розбудовується за типовою схемою умовиводу: теза → доказ (аргументація) → висновок. Французька традиція аргументативного викладу, яка бере свій початок ще від методологічних настанов картезіанської філософії, будується за такою схемою: постановка проблеми (вступ) – теза та її докази – антитеза та її докази – синтез (висновок). У цілому, такою є загальна композиційна схема прототипового наукового твору. Водночас, міркування виступає і як окрема секвенція тексту, побудована за відповідними логіко-риторичними та лінгвопрагматичними принципами, структурування якої відбувається за допомогою конекторів логіко-аргументативного плану (виділено нами): “*Quand l'action de forme politique est pure de tout autre dessein que la formation même de l'édifice humain, il y a politique pure. L'action est alors politique par sa matière comme par sa forme. Remarquons tout de suite qu'une telle action ne peut pas être simplement additive. Car il est contradictoire de vouloir un rassemblement pour lui-même et de ne le vouloir que pour un instant. Comme la vertu qu'on lui demande est l'existence, elle enveloppe nécessairement la durée. L'action de politique pure est nécessairement agrégative*” [16:646].

Зазвичай часова перспектива міркування нівелюється, виводячи думку в позачасову площину, проте зустрічаємо випадки, коли часова

перспектива позначає етапи розвитку думки, закріплення певних принципів: “*La sagesse antique exigeait de l'homme qu'il se connaisse lui-même avant que d'entreprendre. Transposée de l'individuel au collectif, cette maxime dont une expérience séculaire a établi le bien-fondé, ne perd rien de son exactitude. A l'État aussi il est utile de se connaître, s'il entend que ses actes soient à l'échelle de ses prétentions. Or, l'essence de l'État, c'est son régime politique, car c'est là que résident, avec ses croyances et sa force, ses buts et ses possibilités*” (ibid: 653).

Міркування завжди є семантичним розгортанням певної теми: “*Le champ de l'immigration offre, à son tour, un tableau paradoxal. Pour la première fois depuis plus d'un siècle, des populations immigrées doivent, pour s'intégrer, non seulement faire l'apprentissage de la société française, mais également affronter un chômage structurel et persistant qui les touche particulièrement. En outre, leurs conditions de logement ajoutent à l'exclusion sociale une relégation spatiale que les pouvoirs publics ont contribué à organiser puis dont ils ont tardé à prendre conscience. Certes, l'école et la protection sociale sont présentes, le droit d'association et d'accès à la pleine nationalité sont mieux garantis. Mais une partie de ces droits ont été acquis après de longues batailles et se heurtent encore à d'importants obstacles – on le voit avec la liberté de conscience et l'inclusion de toutes les croyances dans la laïcité. Bref, égalité et diversité paraissent difficiles à conjuguer*” [17:10].

Опорним концептом міркування виступає “immigration”, його проблемною “рамкою” – “tableau paradoxal”, а проблемою – інтеграція / виключення, яка в цьому текстовому фрагменті організує антонімічні відносини тези (“s'intégrer”) та антитези (“l'exclusion”). Автор наводить докази тези та антитези свого міркування через основні слоти фрейму “суспільне життя”: навчання (“l'apprentissage”, “l'école”), працевлаштування (“un chômage structurel et persistant”), умови проживання (“leurs conditions de logement”), соціальний захист (“la protection sociale”), права та свободи (“ces droits”, “le droit d'association et d'accès à la pleine nationalité”, “la liberté de conscience”), зокрема ті, що стосуються аспектів світськості та релігійності (“les croyances” / “la laïcité”), які є особливо актуальними для французьких іммігрантів.

Логіко-аргументативна схема цього міркування базується на відношеннях протиставлення тези та антитези, які реалізуються як

лексико-семантичними, так і структурно-синтаксичними засобами, наприклад, опозицією стверджувальних і протиставних маркерів *certes – mais*. “Позитивна” теза розбудовується за допомогою предикатів наявності (“*sont présentes*”), гарантування (“*sont mieux garantis*”), “негативна” антитеза – за допомогою предикатів зіткнення, боротьби (“*Mais une partie de ces droits ont été acquis après de longues batailles et se heurtent encore à d’importants obstacles*”), атрибутів просторового відділення (“*une relégation spatiale*”). При цьому утворюються контекстуальні опозиції, які імплікують значення боротьби, труднощів, навіть неможливості (“*non seulement faire l’apprentissage de la société française, mais également affronter un chômage structurel et persistant qui les touche particulièrement*”), опозиції акторів даних відносин: “*des populations immigrées*” – “*les pouvoirs publics*”. Ці значення набувають експліцитного вираження в “*affronter*”, “*se heurter*”, “*d’importants obstacles*”, метафорі “*de longues batailles*”.

Висновок, який уводиться відповідним маркером підведення підсумків (“*Bref*”), є семантичним інтегратором розвитку думки, де лінія розвитку тези “*inclusion*” через слотовий ланцюжок “*l’école*”, “*la protection sociale*”, “*le droit d’association et d’accès à la pleine nationalité*”, “*la liberté de conscience*” як наявності, гарантування резюмується в основоположному для демократичного французького суспільства принципі “*égalité*”, а антитеза “*l’exclusion*” проходить шлях, який оцінно позначено самим автором як “*tableau paradoxal*” і виявляється в семантиці труднощів, боротьби через ті самі слоти до іншого надзвичайно актуального для сучасної демократії, але контроверсійного, сповненого внутрішніх протиріч принципу “*diversité*”. Ці прикінцеві концепти пов’язано відношенням невирішеності проблеми – “*difficiles à conjuguer*”, тобто прикінцевою актуалізацією семантичного “паркуру” антитези.

Слід зауважити, що “чисті” прототипові міркувальні секвенції не є частими у СФПД. Найчастіше йдеться про міркувальну доміную, яка поєднує у більшості випадків аргументативні, пояснювальні, описові, рідше оповідні компоненти.

Описові структури відіграють особливу роль в науковому дискурсі, слугуючи основою для опису певного предмета. Застосовуючи семантично-функціональний підхід, Ж.-М.Адам

виводить опис із операцій укорінення (anchrage), що фокалізує висловлення на певному предметі, явищі; приписування, надання (affectation) та аспектуалізації (aspectualisation), що здійснюються шляхом фрагментації та кваліфікації; встановлення зв'язків за суміжністю й аналогією; переформулювання [6:84-94]. Описова структура лежить також в основі дефініції, визначення того чи іншого наукового поняття, до яких традиційно ставиться низка досить суворих вимог [7:75]. Термін “дефініція” зазвичай використовується на позначення власне словникової дефініції, у той час як “визначення” – у більш широкому контексті, хоча немає єдиної думки щодо однозначного використання цих термінів. Слід відзначити різні підходи до композиційно-мовленнєвої належності дефініції. Так, Ж.-М.Адам, інші дослідники відносять дефініцію до описових структур [6:84-86], а Н.С.Валгіна – до міркувальних, зокрема пояснення, адже саме через дефініцію пояснюється сутність предмета чи явища [4].

Дефініції поділяють на логічну (через рід та вид), предметну (через частину від цілого), лінгвістичну (синоніми, слотовірні формули) [15:463]. В.Д.Табанаківа, аналізуючи словникові дефініції, пропонує розрізняти поняття “визначення”, “тлумачення”, “опис”, “семантизація” і зауважує, що у будь-якій дефініції можна знайти співвіднесення поняття, що визначається, з більш широким; позначення відмінності даного поняття від суміжних; розкриття сутності поняття через перерахування його сутнісних ознак [8:116]. Підсумовуючи погляди сучасних учених щодо термінологічних дефініцій, С.Д.Шелов зазначає, що, по-перше, лише дефініції є формальним показником перетворення мовної одиниці в термін; по-друге, вони є відносно надійним “знаковим закріплювачем” понятійного змісту термінів; по-третє, мають чітко і формально виражені кордони; по-четверте, є інформативно насиченими, стилістично нейтральними, вирізняються понятійною насиченістю кожного повнозначного слова, лаконічністю, типовістю ознак для даної тематичної галузі. Учений зауважує, що базові знання будь-якої галузі можуть бути представлені понятійними відношеннями між термінами цієї галузі, а значна частина цих знань знаходиться у визначеннях чи тлумаченнях термінів [9:2]. Розвиваючи ці підходи, Л.А.Федорченко та К.О.Метешкін виділили основні семантичні зв'язки, які організують структуру дефініції. Так відношенням

рівнозначності відповідають загальні контекстуальні дефініції, відношенням пересічення – перерахувальні, підрядності – родо-видові, супідрядності – неспецифічні, суворої онтологічної залежності – операційні, родової онтологічної залежності – тотативні та партитивні, історичної залежності – процесів та властивостей [10].

Ми вважаємо, що дефініція, визначення є за своєю сутністю секвенцією з описовою домінантою, але на відміну від “чистих” описових структур, які базуються на перцептивних зв’язках предмета та його ознак (наприклад, опис предмета в художньому творі), або предметно-аспектуального складу предмета чи ситуації (наприклад, технічний опис предмета, агрегата тощо), має класифікаційну (родовидову), аспектуальну (інгерентні та адгерентні ознаки), партитивну (ціле та його частини) структуру, яка висвітлює умовивідні, абстрактні структури будови предмета, явища, поняття. Розрізнення дефініції та опису базується на тому, що перша має надати основні, суттєві понятійні ознаки предмета чи явища, у той час як другий може поєднувати як основні, так і другорядні ознаки. Так, зокрема, енциклопедичні дефініції є описовими [11:41-42].

У політологічному дискурсі як дефініція у вузькому лексикографічному значенні цього терміна, так і описово-визначальні конструкції в цілому, мають дуже велике значення, адже однією з основних проблем політологічного знання є проблема семантичної визначеності основних понять цієї галузі. Ця проблема виходить, звичайно, за рамки політології і є зараз загальноепістемічною з огляду на вплив філософії постмодернізму, яка виводить на перший план мовний аспект, текст, дискурс з їх смисловою плинністю, неможливістю фіксації точного значення, суб’єктивністю сприйняття. Крім того, для політології як відносно молодій науці нагальним залишається питання термінологізації з огляду на відношення політологічного словника із загальнополітичною лексикою, специфіку досліджуваних суспільно-політичних явищ. Такі міркування знаходимо, зокрема у Б. де Жувенеля: “Dans les sciences d’observation comme dans les sciences de raisonnement, il faut *nommer*: mais c’est seulement dans les sciences de raisonnement qu’il faut définir en même temps que l’on nomme ; *définir*, c’est prêter à la chose définie des traits qui, dès lors, font tout son personnage; mais comment en user ainsi lorsque la

chose nommée n'est pas un "construit" de l'esprit mais un "donnée" de la nature" [18:1055].

Проведене нами дослідження дискурсу французької політології показує цікаві процеси термінологізації нових понять, з одного боку, а з іншого – ресемантизацію давно фіксованих термінів. Усе це зумовлює значну роль визначень, які є необхідним елементом довідникових та педагогічних жанрів, з одного боку, але також і жанрів пошукових – статей, монографій, дисертацій, автори яких, розробляючи власні концепції, звертають особливу увагу на визначення основних понять. Водночас ці дефініційні компоненти дискурсу використовуються в різних політологічних жанрах у досить різноманітних модифікаціях.

Ми виділили загалом 20 типів дефініційних структур, детальний опис яких надано у [12]: 1) ідентифікаційний прототип, заснований на родо-видових відношеннях та відношеннях еквівалентності; 2) інклюзивний "ціле – частина"; 3) альтернативний; 4) кон'юнктивний; 5) антономічний; 6) кон'юнктивно-диз'юнктивний; 7) аспектуальний; 8) градуально-обмежувальний; 9) епістемічний; 10) модалізований; 11) семіотичний; 12) полісемічний; 13) авторизований; 14) уточнювальний; 15) метафоричний; 16) асоціативний; 17) функціональний; 18) складність або неможливість визначення; 19) мета дискурсивний; 20) складна розгалужена цілісна секвенція чи низка секвенцій, яка включає різні дефініційні моделі.

Вибір дефініційних стратегій та, відповідно, переважання того чи іншого типу визначення залежать від дискурсивного підвиду (пошукового, довідникового, педагогічного, науково-популярного, полемічно-критичного). Так, прототипова родо-видова модель дефініції спирається на різні парадигми класем, які відносяться до загальноепістемічної чи спеціальної наукової парадигми в науковому дискурсі ("*doctrine*", "*théorie*", "*régime*", "*attitude*", *etc.*), у той час як видання науково-популярного типу обирають абстрактні категорії загального вжитку, на які накладаються специфікаційні обмеження конкретного плану.

Оповідні структури ще донедавна активно вивчалися ученими-нараторологами переважно в художньому тексті (В.Я.Пропп, К.Бремон, Ц.Тодоров, Ю. Крістева, Р.Барт та ін.). Розвиток літературознавчої теорії сюжету до сучасних прототипових схем оповіді (вихідна

ситуація – зав'язка – дія (трансформація) – розв'язка – кінцева ситуація) (Ж.-П.Адам), уведена В.Я.Проппом класифікація актантів, яка послуговувала основою як для наратологічних розвідок, так і для теорій семантичних відмінків (Ч.Філлмор), граматичних актантів (Л.Теньєр), семантичних ролей (А.Греймас), зосередили увагу сучасних дослідників на глибинній структурі наративу, що дозволило дійти висновку про його архетипову основу, яка виявляється не лише в побутовому та художньому, але також у теоретичному дискурсі (А.Греймас, Ф.Растьє). У сучасній науці поняття наративу активно поширилося завдяки його застосуванню в галузі історіографії Ф.Анкерсмітом, розвідкам Г.Ебота, С.Четмена, У.Лабова. Д.Пренса та ін. Його активно застосовують і до політичної сфери, де одним із актуальних напрямків дослідження стало вивчення політичного наративу, передусім як медійної історії певної політичної події.

О.Й.Шейгал зауважує, що “для пересічної людини, яка не читає політичних документів, не знайома з оригінальними текстами промов і виступів і сприймає політику переважно в препарованому вигляді через ЗМІ, політика постає як набір сюжетів. Ці сюжети (вибори, візити, відставка уряду, війна, переговори, скандал) складають базу політичного наративу, під яким ми розуміємо сукупність дискурсних утворень різних жанрів, сконцентрованих навколо певної політичної події” [13:70]. А.Г.Кирилов вважає, що особливістю політичного наративу є взаємодія політичного і медійного дискурсів: політичний дискурс є основним джерелом історій політичного наративу, а дискурс ЗМІ виступає як форма репрезентації цих історій для широкого загалу [14:8]. Один політичний наратив може перерости в інший, що часто відбувається зі скандалами чи подіями глобального масштабу. У будові політичного наративу дослідник виділяє ядро – жанри інформаційного повідомлення та політичного коментарю, які є основними ланками наративного ланцюжка, навколо якого обертаються інші жанри: близькі до ядра жанри інтерв'ю та публічної промови, периферійні жанри розмов про політику, чуток, анекдотів, відкритого листа, політичної карикатури [там само: 10-14].

З позицій лінгвістики тексту, до визначальних рис оповіді відносять фокусування на послідовності подій, активних діях, процесах, порядку їх протікання, що зумовлює основоположну роль дієслів активної семантики, структури часових відношень [4].

У сучасній французькій політології ці ознаки характеризують оповідь про події, яку знаходимо в тих жанрах і конкретних працях, які мають історіографічний вимір – це твори з історії політики, політичних учень, праці, присвячені певним історичним подіям чи біографічні твори про видатних політичних діячів. При цьому автори нерідко вдаються до теперішнього оповідного часу, що надає оповіді виразності та актуальності, фокусує увагу на представлених подіях: *“Avril 1517: le prêtre catholique Carlstadt affiche 151 thèses d'inspiration augustinienne selon lesquelles tout ce qui vient de la nature est essentiellement mauvais et que le salut dépend de la seule ascèse individuelle et de la grâce de Dieu. Octobre 1517: à Wittenberg, Martin Luther affiche 91 thèses dans lesquelles il dénonce le trafic des indulgences par Rome, qui s'assure ainsi de considérables profits matériels et exerce sur les fidèles une pression morale inique. La Réforme commence: soutenu par les princes et les chevaliers allemands, mobilisant un large soutien populaire, elle va gagner l'Europe occidentale et provoquer un ébranlement profond dans les idées, les institutions et les sociétés. L'inspiration des Réformateurs est à la fois théologique, morale et politique”* [19: 28].

Крім того, оповідь є важливим компонентом у творах, присвячених тим чи іншим політичним подіям, чи як вступ до теми. Проте важливим аспектом є не лише використання оповідних секвенцій у тих чи інших жанрах політологічних творів, але й застосування "оповідної" композиції в широкому розумінні. Так, вона є основою творів історичної проблематики, де головним є дискурсивна фокалізація на події як явищі політичному, що зумовлює дискурсивні відмінності політологічної оповідної логіки і, наприклад, логіки літературного наративу. Часто подія чи низка подій присутні в політологічному дискурсі у згорнутому вигляді як називання події чи посилення на неї, або фокалізація на певній складовій – акторах, трансформаціях, меті тощо, зокрема при представленні політичних подій як вихідного положення політологічного аналізу.

У широкому сенсі, будь-який науковий твір є оповіддю про подію, відкриття нового, історію та етапи наукового пошуку. У політологічному тексті спостерігаємо тісне переплетіння різних дискурсивних реєстрів. Водночас у більшості випадків саме описово-дефініційна домінанта визначає будову дискурсу. Можна констатувати все більшу варіативність у застосуванні модальних та авторизованих

різновидів цієї мовленнєвої форми у сучасному французькому політологічному дискурсі. Таким чином, **перспективу** подальших досліджень вбачаємо в поглибленому вивченні специфіки функціонально-сміслових типів мовлення у різних жанрах цього виду дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Основы научной речи*: учеб. пособие / [Наталья Анатольевна Буре, Марина Викторовна Быстрых, Светлана Алексеевна Вишнякова и др.] – СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: Издательский центр Академия, 2003. – 272 с. 2. *Валеева Н.Г.* Жанрово-стилистическая характеристика научных текстов / Наиля Гарифовна Валеева. – Режим доступа: <http://www.trpub.ru/valeeva-har-text.html>. 3. *Черненко Н.М.* Специфика научного текста / Наталья Михайловна Черненко // Ярославский педагогический вестник. – 2002. – № 4 (33) – Режим доступа: http://vestnik.yspu.org/releases/novye_Issledovaniy/18_7/ 4. *Валгина Н.С.* Теория текста: Учебное пособие / Нина Сергеевна Валгина. – Режим доступа: <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook029/01/index.html?part-007.htm>. 5. *Трошева Т.Б.* Структурно-смысловая организация рассуждения в научных и художественных текстах: инвариант и варианты / Татьяна Борисовна Трошева // Текст. Стереотип и творчество: межвуз. сб. науч. трудов. – Пермь: Реал, 1998. – С. 5-31. 6. *Adam J.-M.* Les textes: types et prototypes. Récit, description, argumentation, explication et dialogue / Jean-Michel Adam. – P.: Nathan, 1992. – 223 p. 7. *Суперанская А.В.* Терминология и номенклатура / Александра Васильевна Суперанская // Проблематика определений терминов в словарях разных типов. – Л.: Наука, 1976. – С. 73-83. 8. *Табанакова В.Д.* Идеографическое описание научной терминологии в специальных словарях: дисс... док. филол. наук: 10.02.21 // Вера Дмитриевна Табанакова. – Тюмень, 2001. – 289 с. 9. *Шелов С.Д.* Построение терминологической базы знаний и анализ понятийной структуры терминологии / Сергей Дмитриевич Шелов // НТИ. Сер. 2. – 1998. - №5. - С. 1 – 10. 10. *Федорченко Л.А.* Особенности построения лингвистической онтологии учебно-методического материала / Леонид Арсеньевич Федорченко, Константин Александрович Метешкин. – Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VMSU/2008-01/08flaooa.htm. 11. *Rey A.* La terminologie. Noms et notions / Rey A. – P.: PUF, 1992. – 128 p. 12. *Афанасьева О.М.* Типология дефініційних структур у дискурсі сучасної французької політології / Ольга Миколаївна Афанасьева // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: зб. наук. праць. – К.: Логос, 2009. – Вип.15. – С.28–37. 13. *Шейгал Е.И.* Семиотика политического дискурса / Шейгал Е.И. – Волгоград: Перемена, 2000. – 368 с. 14. *Кириллов А.Г.* Политический нарратив: структура и прагматика (на материале современной англоязычной прессы): автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 "Германские языки" / Андрей Геннадьевич Кириллов. – Самара, 2007. – 23 с.

ДОВІДНИКИ

15. *Лингвистический энциклопедический словарь* [под ред. В.Н.Ярцевой]. – [2-е изд., доп.]. – М.: Большая Российская Энциклопедия, 2002. – 709 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

16. *Jouvenel B. de.* L'essence de la politique / Bertrand De Jouvenel // Revue française de science politique. – 1952. – № 2 (4). – P.641-652. 17. *Weil P.* La république et sa diversité. Immigration, intégration, discrimination / Patrick Weil. – P.: Edition du Seuil et La république des Idées, 2005. – 111 p. 18. *Jouvenel B. de.* Du Principat / Bertrand De Jouvenel // Revue française de science politique. – 1964. – № 14 (6). – P. 1053-1086. 19. *Châtelet F.* Histoire des idées politiques / François Châtelet, Olivier Duhamel, Evelyne Pisier et al. – P.: PUF, 1993. – 348 p.